

ורבך תאמינים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

פְּרִשֶׁת לָךְ לָךְ

פְּנִינֵי אֲמוּנִים

פְּנִינֵי אָמֵן וּתְפִלָּה עַל הַפְּרִשָּׁה

מזכירים שמות כלל, ובניחס לכוננת הלב לא שמענו
שיש הקפדה שלא לכוון על נפטר נוסף.

ש"ת יטע שורקן א"ח ח; ש"ת ידובב מישרים ח"ב טו

אברהם אבינו משלים למנון עד לחתימה'

"ואעשף לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמך והיה
ברכה" (יב ב)

רבי נפתלי הירץ ברכה, תלמידו של מהר"י סרוג
- תלמיד האר"י הקדוש, העיד על מעשה מפלא
שהתרחש בעיר חברון:

באותה תקופה דרו בחברון אף מתי מעט יהודים,
שהיו כלם חסידים וקדושי עליון. כדי שיהיה מצוי
להם מנון בשבתות ובימים טובים, היו באים פמה
מבני הפכרים הסמוכים להשלים להם מנון.

באחד מערבי יום הכפורים התאספו תשעה
מתפללים בבית הכנסת והמתינו בכליון עינים לבני
הכפרים שיבואו להשלים להם מנון פמפצה. כאשר
החל היום להעריב ובני הכפרים לא הגיעו, פרצו
צדיקי חברון בכי בחרדותם פן יאלצו להתפלל את
תפלות היום הקדוש ביחידות. לפתע נכנס למקום
איש שיבה, הדור פנים עד למאד, ברקם במאור
פנים והתפלל עמם את כל תפלות היום הקדוש עד
לסיום תפלת הנעילה.

במוצאי יום כפור החלו המתפללים מדיינים ביניהם
מי יזכה לארחו לסעדת מוצאי יום הכפורים.
לבסוף הטילו גורל, ונפל הפור על החץ שהיה
מפרסם פאיש קדוש. יצא החץ מבית הכנסת שמח
ומאשר בלגות אורחו, אולם לפתע הבחין כי הוא
הולך לבדו. האורח פרח ונעלם כלא היה. בלילה
נגלה אליו האורח בחלום וספר לו כי הוא לא אחר
מאברהם אבינו עליו השלום, אשר מתוך שחס
על בניו תושבי חברון קבל רשות להגיע במיוחד
ולהשלים להם מנון.

האדמו"ר רבי שלמה הכהן מרדומסק כתב שנתן
למצא רמן למעשה זה מדרשת חכמים (פסחים ק"ז ב)
על הפסוק שלפנינו: "והיה ברכה" - "בך חותמין",
והינו כפמעשה זה שאברהם התפלל עם צדיקי
חברון עד סיום תפלת נעילה, שהיא חתימת היום
הקדוש.

[עמק המלך] [לר"ה ברכה, אמסטרדם ת"ח]
הקדמה ג פרק י; תפארת שלמה

לָךְ לָךְ בְּגִימְטְרִיָּה מֵאָה בְּרֻכּוֹת

"ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצה וממולדתך
ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (יב א)

שנינו במשנה (אבות ה א): "עשרה נסיונות נתנסה
אברהם אבינו ועמד בכלם". המשנה אינה
מפרטת את עשרת הנסיונות, וקנימות פמה
דעות בענין זה: יש המונים את השלכת אברהם
לאור פשדים כנסיון ראשון (רבנו זונה וברטנורא שם),
ואולם דעת הרמב"ם (שם) שהנסיון הראשון
הוא הציון: "לך לך מארצה וממולדתך". הנסיון
האחרון לדעת הרמב"ם רוב המפרשים הוא נסיון
העקדה, שבו הצטוו אברהם: "ולך לך אל ארץ
המדינה" (בראשית כב ב).

רבי יהושע אבן שועיב, תלמיד הרשב"א, מביא
מדרש מפלא בענין זה: "פתח [את עשרת
הנסיונות] ב'לך לך' וסיים ב'לך לך', ולך לך עולה
[בגימטריה] מאה - רמז למאה ברכות. ולכן לא
נולד יצחק עד שהיה אברהם בן מאה שנה".

דְּרֻשׁוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֲבֵן שׁוּעִיב'

דורשי רשומות הוסיפו כי פסוק זה רמז אף לכך
שמי שמקפיד על אמירת מאה ברכות בכל
ומודה לקדוש ברוך על כל הגאה הבאה לידו,
מדבק על ידי כך בקדוש ברוך הוא ונפשו נבדלת
מהארציות והגשמיות; באמצעות "לך לך" -
מאה ברכות, מסתלק ונבדל האדם מארצה".

פ"ו רב'

ששבח מיחד הוא לאברהם בכך שחותמים את
ברכת 'מגן אברהם' בהזכרת שמו בלבד, ואין
חותמים בכלל האבות - 'מגן אברהם יצחק ויעקב'.
הרי יש חשיבות מיחדת לאדם כששמו לבדו
מוזכר בתפלה, ולענייננו, פיון שעל דעת פן תימו
הנפטרים מהונם לצבור, אין רשות לגבאים לגרע
מחלקם.

מקרה דומה אף שונה הובא לפני הרב מטשיבין, על
אודות אדם שנושכר לומר קדיש בעבור נפטר; האם
יכל הוא לכוון באמירת הקדיש בעבור נפטר נוסף?
במקרה זה פסק הרב מטשיבין כי אין הדבר דומה
להבטחת "בך חותמין", שכן באמירת הקדיש אין

בְּרַכָּה עַל מִצְוַת 'לָךְ לָךְ'

"ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצה וממולדתך
ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (יב א)

רבי שניאור קוטלר, ראש ישיבת ליקווד, עמד על
הצווי היחודי שנתן בפסוק זה: "לך לך" ואמר:
מצווי זה נתן ללמד על חשיבותו המכרעת של
האפן שהולך האדם לקיים את צווי ה' לתפלה או
לקיום מצוה; אדם העושה זאת בזריות וברצון,
הרי שעם ההליכה תגים לו חזק והתעוררות
לקיים רצון ה' בשלמות, ואף אחרים הוואים אותו
מתעוררים להתחזק בעקבותיו. ומאידך אם לא,
הרי הוא מאבד חלילה מערך המצוה.

בשם אחד מחכמי ירושלים הוסיף ובאר רבי שניאור
כי בברכת: "המקין מצעדי גבר" שאנו מברכים מדי
בקר בסדר ברכות השחר, מלבד ההודאה שלשמה
היא נתקנה - על פת ההליכה שחנן אותנו הבורא
(ראה רבנו מנחם תפלה ז י) - נתן להחשיבה אף כ'ברכת
המצוות' - על כל ההליכות הרבות שאנו עתידים
ללכת ביום זה לתפלה ולדבר מצוה, שכאמור
נחשבות כמצוה בפני עצמה.

'קול התורה' חוברת סא עמ' מב

הַזְכָּרַת כָּל נַפְטָר בְּפְנֵי עֲצֻמוֹת בַּתְּפִלָּה

"ואעשף לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמך והיה
ברכה" (יב ב)

"ואעשף לגוי גדול - זהו שאומרים 'אלקי אברהם',
'ואברכה' - זהו שאומרים 'אלקי יצחק', 'ואגדלה
שמך' - זהו שאומרים 'אלקי יעקב'. יכול יהו חותמין
בכלן? תלמוד לומר 'והיה ברכה' - בך חותמין, ואין
חותמין בכלן" (פסחים ק"ז ב, מובא ברש"י).

מנהג היה באחת מקהלות ישראל, לומר בבית
הכנסת את תפלת א-ל מלא רחמים' לעלוי נשמתו
של כל נפטר שהותיר מירשתו סכים נכבד למען
צרכי הצבור. במשך השנים הצטרפו באותה עירה
נפטרים רבים שענו על הגדרה זו, וראשי הקהל
שחששו מטירחא דצבורא בקשו לתקן שמעמיה
זכירו בתפלה אחת את שמות כל הנפטרים.

כשהובאה השאלה לפני רבי שרגא אבי טנבוים,
בעל ה'טע שורק', פסק שלא לשנות מהמנהג
ולהמשיך לומר את התפלה בעבור כל נפטר
בנפרד. פסקו לדבריו הביא את המבאר בגמרא

רבי יהודה צדקה זצ"ל

י"ב בחשון תשנ"ב

הגאון רבי יהודה יהושע חיים צדקה נולד בירושלים בשנת
תר"ע לאביו רבי שאול. בשנת תשל"ל נתמנה לצמד בראשות
ישיבת 'פרת יוסף', נפטר ב"י בחשון תשנ"ב ונקבר בבית
הנקברות סנהדריה.

בְּרַכָּה מְשֻׁלֶּשֶׁת

כדי שיתרגל אדם לבטא את מלות הברכה
בראוי ואף לאומרם בכונה ובכבוד ראש, יחלק
כל ברכה לשלושה חלקים: א. תחלת הברכה
- "ברוך אתה ה'" ב. אמצעה - "אלקינו מלך
העולם" ג. סיום הברכה.

'שערי ברכה' עמ' ב בשם הגר"י צדקה

מחרוזת באורים (ב)

חכמים (שבת קט"ו ב) הבטיחו שכר מפלא ומיחד למקפיד לענות אמן כראוי, וכך אמרו: "אמר ריש לקיש: כל העונה אמן בכל כחו, פותרחין לו שיערי גן עדן, שנאמר: (ישעיה כ"ב): 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים' - אל תקרי 'שמר אמונים' אלא 'שואמרים אמן'". בפאמר שלפנינו נוסף ונביא מחרוזת באורים מגדולי הדורות על אודות מהותו של שכר זה ועל שיכותו המיוחדת למצוות עניית אמן.

השיערים נפתחים בפני כל בני דורו

רבי שמואל רוזובסקי, ראש ישיבת פוניבז', למד מהעבדה שריש לקיש נקט לשון רבים "פותרחין לו שיערי גן עדן", שכאשר אדם מקפיד על עניית אמן בכל כחו ובהתמסרות מוחלטת, שיערי גן עדן נפתחים לא רק בפניו אלא בפני כל בני דורו הזוכים עמו. ואף לשון הפתוח שמפנו הביא ריש לקיש ראיה לדבריו מורה על כך: "פתחו שערים ויבא גוי צדיק", גוי משמעותו 'עם', ללמדך שכל עם ישראל זוכה לפתיחת שערים רבים בזכות "שמר אמונים" - אותו אדם יחיד שהקפיד על עניית אמן.

מקור ליסוד זה, שאדם המתמסר לקיים מצוה יכול לזכות את כל בני דורו לחיי העולם הבא, נתן למצא במעשה שהובא בגמרא (ערוכי נד ב): לאמורא רבי פרידא היה תלמיד שלא הבין דבר מתלמודו אלא לאחר שהסבירו לו ארבע מאות פעם. רבי פרידא לא חס על זמנו וכחותיו וקרא לחזר לפניו ארבע מאות פעם על למודו. פעם התקשה אותו תלמיד להתרפז ולא הבין את תלמודו אף לאחר ארבע מאות פעמים. משראה זאת רבי פרידא, חזר והסביר לו ארבע מאות פעמים נוספות. יצאה בת קול ואמרה כי בזכות מעשה זה זכו רבי פרידא ועמו כל בני דורו לחיי העולם הבא. הרי שאדם המתמסר לקיים מצוה, מזכה לא רק את עצמו אלא את כל בני דורו, ואף לגבי מצוות עניית נתן לומר שהמתמסר לקיימה בכל כחו, מזכה את כל בני דורו שיעפתו בפניהם שיערי גן עדן (נוטרי אמן ח"א עמ"ג).

אמן - פרטים בניסה לגן עדן

רבי ליפא זילברמן, המנהל הרוחני של תלמוד תורה קמניץ, תנה את צערו בפני המשגיח דשיבת קמניץ, רבי משה אהרן שטרן, על כך שלמרות נסיונו לעורר רבות את תלמידיו על החובה והאיכות שיש בעניית אמן בכונה, טרם וכנסו הדברים אל לבם. רבי ליפא קשט מהמשגיח רעיון שבאמצעותו יכניסו הדברים ללב תלמידיו. בעודו מהרהר בדבר, הגריף בלב המשגיח רעיון נפלא, וכה היה דבריו:

בחור לארץ נהוג שמי שהזמן לחתונה צריך לאשר את כונתו להשתתף בשמחה, וכמענה שולחים לו בעל השמחה פרטים בניסה לחתונה. 'ארע פעם', ספר המשגיח, 'ששכחת' לאשר את הסכמתי להשתתף בחתונה. ערחת ונסעתי לחתונה מתוך מחשבה שבדאי יכירוני ויכניסוני ללא פרטים, אלא שבבואי לאולם מנע בעדי השומר מלהכניס מבלי שאציג פרטים בניסה. נסיתי להסביר לו את מעמדי ושהגני ידד נאמן לבעל השמחה, בשמתי רק להכניס וכל כמנה דקות, אך מאום לא הועיל לי. נאצתי לשוב כלעמת לטובתך...

אף האדם, שפגועי לבית דין של מעלה לאחר מאה ועשרים שנה, נדון בתחלה לגיהנם, ולאחר שסובל בתוכו קשות וזוכה סוף סוף לצאת משם כשהוא נקי ומזוקן, הוא הולך בשמחה למקומו בגן עדן. אלא שבפתח עומד מלאך ומבקש 'פרטים בניסה'. עומד האדם ומתפלל: וכי גם כאן קום משל של פרטים בניסה? הלא ארמונן גדול בניתי לעצמי בגן עדן מהמפוזות הרבות שעשיתי ומדוע ימנעו בעדי מלהגות ממנו? והפלאך אשר על השער משיב לו: 'מקומך אמונים שמור בפנים, אך בפנייה חובה להציג פרטים. ומהו הפרטים? נאמר בכתוב: 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים'; מי שיעונה אמן בכונה נפתחים בפניו שיערי גן עדן, וכל עניית אמן השערים נעולים ואין כניסתה..." (המשגיח דקמניץ עמ"ג 204)

'שפטים ושטרים' בכל בית כנסת

אמר רבי משה אריה פרינד, נאב"ד ירושלים:

ביום הקמת המצבה היהודי שהיה רגיל כל ימי לעורר את מתפללי בית הכנסת שבו הפתול ויחזקם למעלה עניית אמן, עלה בדעתי לדרש כך את הפסוק (דברים טו יח): 'שפטים ושטרים תתן לה בכל שיערי אשר ה' אלקיך נתן לך...':

הו אמרו חכמים (שבת קט"ו ב): "כל העונה אמן בכל כחו - פותרחין לו שיערי גן עדן". על כן מזהירו הפתוב: "שפטים ושטרים תתן לה" - מנה בכל בית כנסת גבאים שמתפקדים יהיה להשיג ולעורר את המתפללים ללב שיכוחו פתול בהתפלל עם הפתול אלא קשיבו לחן וענוו אמר על כל ברכה. וכך יזכו הצבור שבבוא עת פקידתם יוכלו להכניס "בכל שיערי אשר ה' אלקיך נתן לך" - בגן עדן (עשרת יהושע).

ישועה בלב הספארי האפריקני

הספור שלפנינו התפרסם לאחרונה, והוא עוסק בקורותיה של משפחה יהודית שנוקלה למצוקה בעצומו של טיול מהנה באחד מהאתרים המתירים ביותר ביבשת אפריקה. הלא הוא הספארי הגדול בלב הפארק הלאומי קרוגר הממקם בדרומה של מדינת דרום אפריקה.

משבע הטיול במקום שפנה פרוכים בו סכונים רבים, אוכל מאידך הוא מספק למטיילים הנאה מיוחדת במינה - ציפינו בנופי טבע מרהיבים ומפגש בלתי אמצעי עם החיות המסכנות ביותר, כשהן חיות בסביבתן הטבעית המקנה להם את השחרור להתנהג פטבעו.

הספארי המדבר משתרע על פני שטח עצום, והטיול בתוכו אורף כשלושה ימים רציפים, שבמהלכם צפוי המטייל לפגש חיות ממינים שונים, להגות מיפי הבריאה ולמלא את כל ישותו בתחושת הודאה - "מה רבו מעשיך ה'".

משפחת ק... משפחה יהודית שומרת מסרת המתגוררת בדרום אפריקה, לקמה במשך שנה שלמה על הטיול המיוחד לספארי. בהגיע החפץ הגדול עלה מפלס ההתרגשות בקרב הילדים לגבהים.

ביום שלפני היציאה שאל האב מיידו ג'יפ מישן שבאמצעותו קנה להעצים ולמקסם את הנאה מהטיול. בהגיע היום המיוחד, טרם האיר השחר השכימו בני המשפחה קום, התארגנו עם מודותיהם והמתו בני קצר רוח ליציאה לטיול. האב רכן תחת מכסה המנוע הפתוח ובצע בדיקת שמן ומים שגרתית כנהוג טרם נסיעה ארפה שפזו. דבר מה במכל של הקרוגר טרד את מנוחתו; אמש הוא מלא את המכל עד דותתיו בנוזל הקרוגר, ועתה הוא גלה כי מפלס המים ירד במקצת - עכדה שעשיתה להצביע על נוזלה אפסרית במערכת הצנורות שמתפקדה לקרר את מנוע הרכב.

האב התבונן בפרוץ מתחת לרכב כשהוא מסתיע בפנים בנסיון לתור אחר נוזלה חסוד, ואולם נראה היה כי הנכביש יבש ללא סימני נוזלה. הוא הרהר בחשש, ולבסוף החליט לצאת לדרך עם הג'יפ. ליתר בטחון הוא העמיס בתא המטען שני מכלים מלאים בנוזל קרוגר מתאים והבטיח לעצמו לבדק מפעם לפעם את מצב מי הקרוגר ולמלא את החסר.

לאחר כמה שעות של נסיעה הגיעו בני המשפחה לשער הפארק. לאחר השלמת התשלום ויתר הסדורים הטכניים הכרוכים בפנייה לספארי, הדרכו בני המשפחה מפי מדריך מקצועי שהסביר להם באריכות את הוראות הבטיחות הנדרשות מהמטיילים בספארי ואת הדרכים השונות שבאמצעותן נתן להגיע להנאה המרבית. "הדבר שאני לא ממליץ לכם הוא להתקע עם הרכב באמצע הטיול בפכשיים המסדרים, ועל אחת כמה וכמה במקולג' השטח", אמר להם המדריך בחיך והוסיף בארשת רצינית: "הספארי שורץ חיות טורפות ועלילות ולחקף בני אדם. אם קרה שרכבכם נתקע מסבה כלשהי, אסור לכם לצאת מהרכב ליש תשון התקלה; אם אתם במקום שיש קליטה סלולרית, התקשרו מיד למשרד הפארק, וגם אם לא - עליכם להחליק אורות חרומ ולהמתין בסבלנות ברכב עד שיגיע רכב הסיוע שיעובר במקום מדי שעה. הסדרים המימונים סייעו לכם כמיטב יכולתם להגיע למקום מבטחים".

לאחר שמיעת כלל ההוראות והאזהרות הרשו בני המשפחה לצאת לדרך. האב נוט במימנות את הג'יפ בין משעולי הפארק, ובשלב פלשה, האור הדרכה מתקדמת שפגל מחבר שההיר הטב את המקום, החליט לפנות מהדרך הסלולה לעבר שביל צדדי. מרגע לרגע התברר לבני המשפחה כי היציאה לשטח היתה שוה. הנאתם מהטיול עלתה אף מעבר

כמו מן השמים הכחינו לפתע בשירה בת שלושה גיפים משטרתיים הנוסעים לכיוון בדרך המשפחה שבה צעדו. השוטרים שישבו בג'יפ הראשון היו נראים המומים מהמראה שנגלה לפניהם - משפחה שלמה הצועדת עם מזודותיה בלב הספארי המסכן. חיש מהר פארו בני המשפחה בין שלשת הגיפים. עם עלותו לג'יפ הסביר האב הנרגש לשוטר שישב לצדו את הקורות עם משפחתו בשעה האחרונה והפתע מאד כששלטמע הדרים פלט השוטר כהה העור קריאת התפעלות מפיו ואמר:

"אני בטוח כי משמים קבלו את תפלתכם ושלחו אותנו אליכם; איננו נמנים על צות הפארק כי אם על צות השטור של התחנה הסמוכה. היה לנו היום זמן פנוי והחלטנו לנצל אותו לאמונו בשטח. כיון שחפשינו מקום ריק ממטיילים ירדנו לשביל הראשון שנוקלה בדרךנו, ודקות ספורות לאחר מכן גלינו אתכם".

הבה כי כן למדנו מהו כחה של תפלה; אף על פי שמדבר היה ביהודים פשוטים שבקשי פוקדים את בית הכנסת, כאשר הם יצאו לקרית לבס אל אביהם שבשמים, נענו מיד בדרך מפלאה.

קול ברמה: ניסן תשפ"א